

du-i un interes divers și amplu. Pătruns de importanța pe care textul dramatic îl are în teatrul care „propagă idei și năzuiește să stirnească curente sociale”, Tudor Vianu își îndreaptă principala atenție asupra textului. Erudiția sa recunoscută îi permite să aibă o privire de ansamblu în judecarea și situarea operei de artă, talentul de scriitor îl face să evoce sugestiv personalitatea autorului, capacitatea omului de știință îl duce la sezisarea exactă a sensului fiecărei piese. Dacă o temeinică cunoaștere a operelor clasice îi îngăduie dezvoltarea subtilă a rezonanței lor în actualitate, sensibilitatea cu care descoperă frumusețea autentică fac din profesorul Tudor Vianu un sfetnic prețuit al dramaturgilor contemporani. Îndemnându-i să compună „drame, comedii adînc grăitoare pentru transformările care se petrec în țara noastră”, Tudor Vianu are exigențe mari, legate de măiestria literară. Convingerea că „teatrul nu poate instrui și perfecționa pe nimeni decît prin seducția lui” îl face să pretindă dramaturgiei să zidească oameni adevărați și să lege situații pline de mișcare, atît de patetice prin tragicul sau hazul lor, încît spectatorii să le iasă în întîmpinare cu încredere și să se despartă de ele modificate și îmbogățite.

Alături de text, Tudor Vianu se preocupă de toate aspectele unui spectacol și de toți cei prin strădania cărora spectacolul de artă cucerește o sală de spectatori și educă un popor. Apreciază măsura, sobrietatea, eleganța fără ostentație în jocul unui actor, priceperea regizorului de „a-l face pe actor să se miște și să vorbească cu adevăr pe scenă”, fantezia scenografului care găsește detalii expresive, imagini scenice inedite și interesante. Dacă tot mai mulți creatori vor da spectacole răscolitoare, pline de umanitate și adevăr, poate că, dintre ei, nu puțini vor fi ascultat cu atenție, respect și recunoștință, cuvîntul lui Tudor Vianu.

Silvia CUCU

Iosif Vulcan

La comemorarea a 50 de ani de la moartea lui Iosif Vulcan s-a trecut poate prea ușor peste activitatea sa ca autor dramatic și organizator al începuturilor teatrului din Ardeal.

Directorul revistei „Familia”, animatorul tuturor manifestărilor culturale din Ardeal, poet și om de teatru, Iosif Vulcan a fost un spirit larg cu orientări consecvent democratice; o dovedește spiritul revistei pe care o conducea și care publica, prima dată la noi, portretul lui Karl Marx. E cunoscut de asemenea mai ales faptul că Iosif Vulcan a publicat pentru prima dată în paginile revistei sale poeziile celui căruia i-a schimbat și numele din Eminovici în Eminescu. Mai puțin cunoscută este opera de organizator al teatrului din Ardeal și, mai ales, opera dramatică a directorului „Familiei”.

Pe la 1870, Iosif Vulcan întemeiază „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român” care a ființat, din punct de vedere juridic, pînă în anul 1934 (Asociația nu-și mai avea un rost după înființarea Teatrului Național din Cluj). Această „Societate” a stimulat organizarea unui teatru românesc în Ardeal, a încurajat literatura dramatică și a organizat turnee în toată Transilvania.

Chiar înainte de înființarea „Societății”, la sugestia lui Iosif Vulcan, s-au efectuat turnee ale trupelor teatrale din România: Fani Tardini (1863), Mihail Pascaly (1868) și Matei Millo (1870), care au contribuit la dezvoltarea gustului pentru teatru în Ardeal.

Revista „Familia” publica numeroase recenzii teatrale, articole și discuții în legătură cu teatrul. Uneori, în revistă, apăreau și biografii ale marilor dramaturgi clasici și marilor actori, apreciați pe atunci în toată Europa.

În legătură cu difuzarea literaturii dramatice românești, amintim publicarea dramei lui B. P. Hașdeu *Domnița Ruxandra* („Familia”, IV, 23 și n. 1868). În 1870 în „Familia” Eminescu publică articolul „Repertoriul nostru teatral”.

După 1898, „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român” inițiază publicarea unei colecții intitulată „Biblioteca teatrală” unde Vulcan își publică două piese originale (*Prologul* și *Soare cu ploaie*).

Ca dramaturg, astăzi uitat, Iosif Vulcan publică numeroase piese în care se resimte

influența teatrului lui Vasile Alecsandri. Cea mai veche încercare dramatică este comedia romantică într-un act *Secretul* („Familia”, 1870) al cărei subiect este reluat mai târziu în comedioarele *Chiriașul fugit* și *Cui cu cui*.

În 1874, Vulcan publică în „Familia” comedia *Alb sau roșu*. Toate aceste comedii, care au o atmosferă ușoară de vodevil, cu intrigi amoroase și conjugale, nu sînt suficient închegate din punct de vedere dramatic.

Mai realizate și, în același timp, mai realiste pot fi considerate piesele: *Ștefan Vodă cel Tânăr* și *Mireasă pentru mireasă*. Comedia în trei acte *Mireasă pentru mireasă* merită toată atenția istoricilor literari pentru problemele pe care le pune, cu tenacitate, scriitorul. În această piesă Vulcan face o critică limbii pocite cu care se înfumurau parvenii timpului.

Ca o curiozitate pentru vremea aceea poate fi amintită „activitatea dramatică a lui Iosif Vulcan în domeniul teatrului pentru copii, prin fantezia în versuri *Nunta lui Pirjol*. Tot în versuri Iosif Vulcan a scris poema dramatică *Deșteptarea lui Traian*.

Printre „cinticelele” sale comice amintim numai: *Renegatul*, *Însurățilă* și *Ciobanul din Ardeal*, în care unul din eroi spune:

Tara asta-i ca și-o turmă
Unde jaful nu se curmă.

Cîteva din piesele sale inedite se găsesc la Biblioteca de Stat din Sibiu, provenite din colecția lui Horia Petra Petrescu, fost secretar al „Societății pentru crearea unui fond de teatru romin” și director al „Revistei teatrale” (1911).

Fără să aibă o valoare artistică deosebită, teatrul lui Iosif Vulcan a avut o importanță deosebită la vremea lui, atît prin problemele pe care le-a ridicat cit mai ales prin faptul că era o contribuție la formarea unui repertoriu autohton, în epoca de formare a dramaturgiei noastre originale. Prin opera sa dramatică Iosif Vulcan a stigmatizat moravurile societății burgheze

din Ardeal din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Fără posibilitatea unei reeditări, opera sa dramatică aduce ceva din tematica literaturii lui Slavici, tratată cu o tehnică teatrală asemănătoare lui Alecsandri. Scrise la nivelul înțelegerii artistice a publicului căruia se adresau, piesele sale au azi o deosebită valoare documentară.

Emil MANU

Estrada la „Tineret”

Ne ducem la spectacolele de estradă cu o stringere de inimă. De cele mai multe ori, din pricina textului împănăt cu șabloane, cu clasicele „critici constructive” la adresa taxatorilor de tramvai și a celor de la Aragaz.

Invitația Teatrului Tineretului ne-a surprins. Era vorba de un spectacol de estradă prezentat de „proziști”, cu toate că prezența veteranului H. Nicolaide putea însemna o garanție.

Tineretul ride, tineretul cîntă ne-a produs însă o impresie deosebit de agreabilă. Un text subțirel, semnat de H. Nicolaide și Jack Fulga, cuplete amuzante, unele scheciuri foarte hazlii, multă fantezie (fără montare de „sute de mii”), turnată între perdele de catifea și panouri de carton. Ceea ce caracterizează spectacolul de la „Tineret” este însă bunul simț, ponderea și chiar prezența... unei intenții artistice, care lipsește atît de des teatrului nostru de specialitate, caracterizat prin montări fastuoase în care textul adie vag undeva...

L-am admirat pe Nicolaide, dezinvolt „spunător” de cuplete, secundat de Florin Vasiliu, care nu și-a uitat începuturile revuistice. Victoria Mierlescu și Florica Demion au desfășurat o bună cantitate de vervă și haz, ca și G. Oprina și Cicerone Ionescu. Poante noi, spirite ardente, versuri sprințare au făcut să uităm frecvențele contradicții dintre cîntăreți și orchestră (mai ales primadona de bell canto), ritmul încă nefixat, lungimile exagerate ale unor scene („gondola”), lipsa de umor („femeile celebre”) a altora.

Surpriza oferită de spectacol a fost urmată de o a doua: am aflat că acest spectacol a fost special pregătit pentru deplasări pe teren, fabrici, instituții, sate. „Munca pe teren” se face, deci, la un ridicat nivel ca-